

Fragmentacja lasów, będąca efektem wycinek czy budowy dróg, powoduje, że lasy są mniej odporne na „szkodniki”, co przyczynia się do dalszego ich zanikania. Powstałe w miejscu naturalnych lasów monokultury, w tym monokulturowe lasy przemysłowe, są mniej odporne na szkodniki, wymagają oprysków, stają się więc źródłem skażeń chemicznych i biologicznych sąsiadujących z nimi lasów naturalnych. Ginące wskutek działań człowieka gatunki zwierząt i roślin przestają być argumentem za ochroną danego lasu, przez co zostaje on przeznaczony pod wyręb.

Poniżej omawiamy najważniejsze przyczyny, przejawy i skutki wylesiania:

Wylesianie (deforestacja)

Ścinanie drzew na ograniczoną skalę zwykle nie pociąga za sobą wielu negatywnych skutków. Od zawsze, każdego dnia, na całym świecie, ludzie zajmują się ścinaniem lub usuwaniem drzew – chorych, starych, suchych, spalonych lub zwyczajnie „gotowych” do ścięcia, co oznacza gotowych do zastąpienia innymi drzewami, które zajmą ich miejsce. Są to więc czynności, które mogą wspomagać dobrą kondycję lasów.

Kiedy jednak ścinanie drzew dotyczy dużych przestrzeni, trwa przez dłuższy czas i wykonywane jest jedynie w celach komercyjnych – bezpośrednich (pozyskiwanie drewna) lub niebezpośrednich (np. tworzenie pastwisk, terenów pod zabudowę czy wydobywanie minerałów), mowa jest o wylesianiu.

Ścinanie drzew i wylesianie są dwoma różnymi zjawiskami i pokazują różnicę pomiędzy zapotrzebowaniem ludzi (np. na drewno), a zasobami, czyli „kapitałem”, którym dysponuje natura, w tym wypadku w postaci lasów. Ścinając drzewa, musimy brać pod uwagę możliwość regeneracji lasów. Natomiast wylesianie nie bierze pod uwagę tego problemu. Korzysta ze źródeł, póki są, nie myśląc o tym, czy las będzie mógł się odtworzyć. Jest więc szkodliwe dla całego ekosystemu. Wylesienie nie jest wymysłem naszych czasów, istniało od zawsze, lecz w ciągu ostatnich dekad nabrało ogromnego tempa. Obecnie lasy znikają z powierzchni Ziemi z prędkością 13 mln ha na rok (raport FAO z marca 2010 r.) – tempo, przy którym zachowanie naturalnej równowagi naszej planety jest niemożliwe. Dla porównania – powierzchnia Polski to ok. 31 mln ha, z czego 9 mln ha (ok. 29% powierzchni naszego kraju) stanowią lasy. A więc w ciągu 9 miesięcy Ziemia traci tyle lasów, ile rośnie ich w całej Polsce! Duży odsetek wylesień dotyczy lasów pierwotnych Ameryki Południowej, Afryki Środkowej oraz Azji Południowo-Wschodniej (40 mln ha w ciągu ostatnich 10 lat).

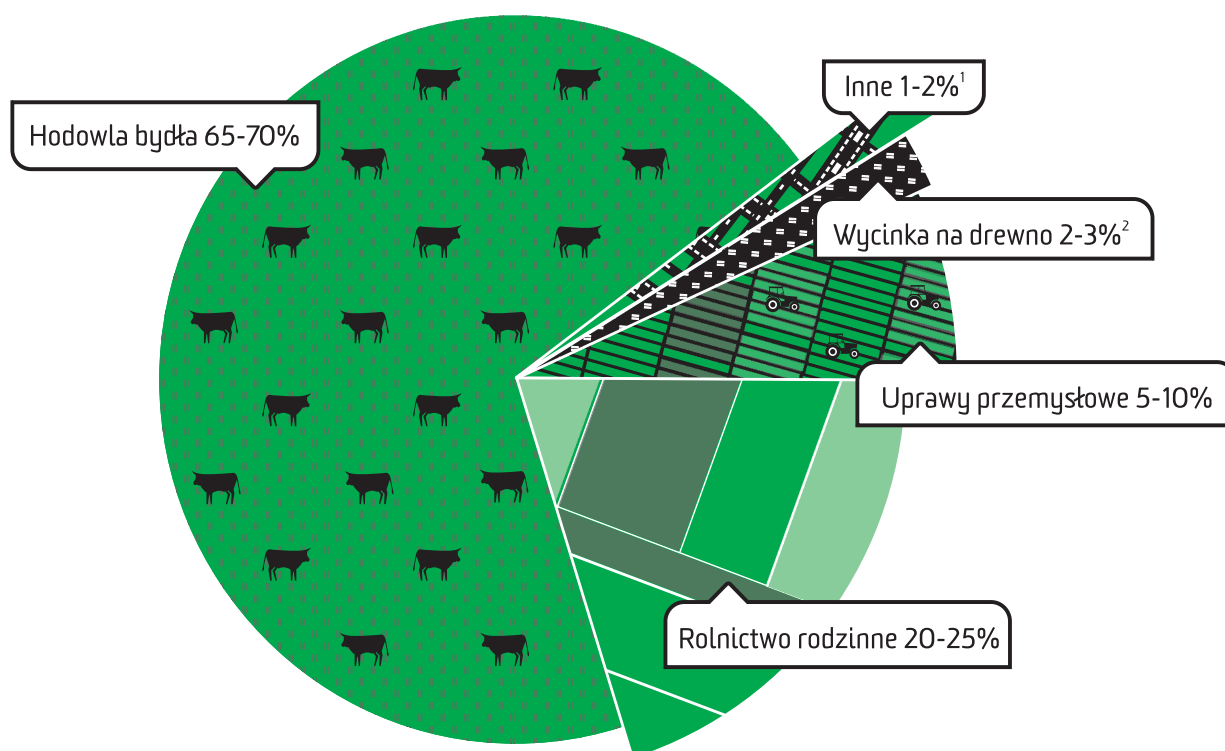
Działania ludzi są główną przyczyną wyniszczenia lasów. Dotyczy to zwłaszcza działań w obrębie sektorów przemysłu związanych z wykorzystaniem drewna ale także odnosi się do rolnictwa (hodowla zwierząt, intensywne uprawy rolne), budownictwa, infrastruktury i wydobywania surowców naturalnych.

Nie zawsze deforestacja zaczyna się od zrębu zupełnego – całkowitego wycięcia całych połaci lasu. Najczęściej wylesianie wykonywane jest wg innego schematu. Pierwszy jego etap to stworzenie

połączeń komunikacyjnych (przejezdnych dróg). W głąb lasu wjeżdżają maszyny niezbędne do wycięcia drzew, transportu drewna, czy wydobywania surowców naturalnych. Wzdłuż dróg rozpoczyna się osadnictwo, ze wszystkimi tego skutkami: zanieczyszczenia, kłusownictwo, selektywna wycinka najcenniejszych i najstarszych drzew. Kiedy już wyczerpią się najważniejsze zasoby lasu, przestaje być on traktowany jako pierwotny i wart ochrony. Otwiera to drogę do całkowitego jego zniszczenia – pozostałe drzewa i poszycie podpada się, by użyźnić ziemię popiołem. Taki teren służy potem do uprawy roślin (soja, palma olejowa) lub jako pastwiska dla krów, co stało się prawdziwą plagą Amazonii. Ogołocoła, wystawiona na światło słoneczne, deszcz i wiatr, gleba traci swą żyzność, przestaje się odnawiać i wymaga sztucznego nawożenia. Zwykle już po kilku latach jej eksploatacja przestaje się opłacać, więc uprawy zostają przeniesione na inne tereny leśne, gdzie cały proceder się powtarza.

Innym schematem deforestacji jest pozyskiwanie surowców leśnych na codzienne potrzeby coraz liczniejszych społeczeństw żyjących na obrzeżach lasów w krajach najstabilniej rozwiniętych. Zanik tradycyjnych stylów życia i orientacja w kierunku zachodniego modelu społeczeństwa konsumpcyjnego powodują, że odbywa się to w coraz mniej zrównoważony sposób. Antropopresja wzrasta ponad poziom, który pozwala przyrodzie się odradzać i likwidować skutki działań człowieka.

Wykres 2. Przyczyny deforestacji (wylesiania) Amazonii na terenie Brazylii w latach 2000-2005, źródło: mongabay.com

1. Inne, takie jak pożary, przemysł wydobywczy, budowa dróg, tam, zapór
2. Wycinka na drewno powoduje w większym stopniu degradację lasu niż całkowitą deforestację, jednakże kolejnym krokiem jest zwykle wylesianie związane z przygotowaniem terenu pod uprawy przemysłowe